

محراب

انصاف ، اجتماعي ، فلسفي ، تاريخي ، ادبي مجموعہ
شہیديك آئندہ بر نگر اولنور

مضمرات

هندستانك استقلال مجاہدہ لری « صاحبہ » . . . . . يوسف ضیا
اسلام « فلسفہ و علوم » . . . . . مصطفیٰ شکیب
ملوك طيفلو « هاتاسونك تزدندہ تخیلات » . . . . . قمریہ حسین
عجراق عشق سجودہ کلام ، حضرت بی عشقہ . . . . . سمیع جمال اویہ نوس
سلجوقیلرک انقراضی زمانندہ ، قونیہ . . . . . علمی ضیا
ابن خلدون دہ اجتماعیات . . . . . ضیاء الدین فخری
هیاکل الور « ترجمہ در » . . . . . شیخ شہاب الدین مقبول سہروردی
سہروردینك فلسفہ بی « مکاشفہ طریق » . . . . . يوسف ضیا
سجیہ و ذکا . . . . . اورفوی محمود
تورک متصوفلری (مرید زادہ مصطفیٰ عجزی آغا) . . . . . طاہر عربی
حی بن یقظان « ابن طفیل » . . . . . رشید

اوقومه که عالم نورك شوقيله و نورالانوارك عشقیله سکران و متحیردر لر ! بونلر وجدلرند
افلاک سبعه‌یه [۳] بکزه‌دیلر و بونلرده اولوالالبابه عبرت‌لر وارد.
یوسف ضیاء
— مابعدی وار —

— سجیه و ذکا —

ملاحظات آتی‌مه موضوع اتخاذ ایتدیکم سجیه و ذکا کله‌لرینک لغوی و فلسفی معنایینی
ایضاح ایده‌جک دکلم . بلکه بویکی مولوک افعالز اولان درجه تأثیریه تأسیس مدنیتمه
ایفا ایده‌جکی روللری تثبیت و بوکونکی وضعیت اجتماعی‌مزه تطبیق ایده‌جکم . بسیطدن
مرکبه دوضری معادلات علمییه‌یی حل ایتک عتک سیر طبعیسنه دها فضله توافق ایلیه‌جکی
جهتله اول امرده انظار قارئنه شوایکی معادله‌یی وضع ایده‌جکم .

برنجی معادله : حقیقی مدنیق انسانلر سجیه‌لریله‌می یوقسه ذکالریله‌می وجوده کتیرر لر ؟
بوکونکی تجربی علم ، معادله معروضه‌یه اوت ، سجیه‌لریله دییور . مدنیت فاضله ،
محصول ذکا اولیوب مولود سجیه‌در . انسانده‌کی اراده قدرتی تحلی ایتدیرن ، معظمت

دوره‌سی اولدینی ایچون مطلق اولارق قوللاندینی زمان بومعنایه آلامزه مانع یوقدر . لغتده برزخ
ایکی شی آراسنده‌یی حائلدر : دنیا ایله آخرت آراسی ، اولوم ایله حشر آراسی ، جنت ایله جهنم آراسی
کی . تصوف لسانده برزخ اجسام کشفه‌ایله ارواح مجرد آراسنده‌کی عالم مثالدر . اشراق الحکمة
شارحی انوار الهیه مجتهد برزخی ، جسدر . چونکه جسم ایکی شیئی آراسنده حائلدر دییور
بوایکی شیئی بری انسانده‌یی جوهر روحی دیگرکی فلکده‌کی روح مجرد اولاجق . سهروردی
بوکله‌یی یرینه کوره مختلف معنارده قولانمشدر .

[۳] شیخ سهروردی هر اثرنده آراصیرا بویه ادبی خطابه‌لرده بونلور بونلر شیخک روخندن
قویان بر شراره‌در . بونلرده الهامدن بررشمه و بشری کلام ماهیتندن باشقه برجاذبه حس ایدیورم .
بللی کی جذب‌ه‌حالنده سویلنمشدر . صوکر بعض سوزلری شعر و نثر دن باشقه برطرزده ورموزقیلندن در
صانکه شیخک لسانه کندینک مداخله‌سی اولمایارق عالم نوردن کله‌لر قونمش و شیخ طیف شعورینه
توجه ایتکسزین اوللری صرف ایدیور . ظن ایدرم که سهروردی آراصیرا اشراق ایدن وارداتنک
بوصورتله تلقی ایدله‌سنی ایستر فقط صیمی اولدیفنده شبهه‌یه حقمن یوقدر . بونلردن برایکی مثال
هیا کل النورک صوک صحیفه‌لرنده وارد که یوقاری ده صورت مخصوصه‌ده عربجه‌لرینی یازدم . بوراده‌ده
چوق قیستلی پارچهلر واردی هپسنی کچدم چونکه قیمتی ایضاح نقطه نظرندن دکل اشراق نقطه نظرندرم

اموری قولای کوسترن ، خلاصه اک مهم مسائلی شتون بسیطه کی قدرتمزك تحت تأثیرینه
القا ایدن سجیه واونك فعالیت دائمه سیدر .

حیاتمده برچوق وقوعات مهمه قارشیسنده قالدیم ویقیناً کوردیم، که : سجیه واونك
فعالیته کچمه سندن عبارت اولان اراده قوتندن محروم برچوق ذکی آرقداشلا اظهاری عجز
ایدرك قارشیمزه حیقان مانعك غیر قابل اقتحام اولدیغنی منطقریله بالاثبات منفی وضعیت
آلدیلر . بوکا مقابل سجیه سی صاعلام دیگر بر آرقاداش عینی مانعك سهل الازاله اولدیغنی
متبسمانه افاده وفعلاً اومانعه بی انظار حیرتمز اوکنده برطرف ایله مشدر .

تاریخی تدقیق ایدرسهك کورورزکه بشریت متفکرهك افتخار ایده جکی عسکری ،
سیاسی واجتماعی بویوک ایشلا اصحاب سجیه دن صدور ایده گلشدر .

شیمدی کللم ایکنجی معادله یه :

عجبا اک بویوک موهبه فطرت اولان ذکاک تأسیس مدنیتده تأثیری یوقیدر ؟ و ذکا
دینیلن نور لزومسز برآلتمیدر ؟

علم ؛ ذکاک سجیه یه مقارن اولسی شرطیله بر حامل مدنیت اولدیغنی عکسی تقدیرده
مضر برآلت تخریب اوله جغنی ادعا ایدیور . مدنیت دیارنده کی لیسه بروغراملرینی تدقیق
ایدیکز . کوره جکسکزرکه : سجیه نك کافلی اولان هر نوع تربیه ذکاک کافلی اولان هر
نوع فقه تقدیماً ودها فضله تقید وراهمام ایله تطبیق وتدریس ایدلمکده در . برنوع پیسقولوزیک
تلقیح نتیجه سی نشوونما بولان سجیه قوتندن محروم کسانه مدنی مملکتلرده وظائف مهمه
تودیع ایدیله میور . تاریخ بشریتده اک مهم بر حاشه معضله اولان جهان حرنك حواریونندن
لودندروف بو حربك برسیکیر حربی اولدیغنی وهانکی ملتک سیکیری ده قوتلی ایسه واونك
مظفر اوله جغنی خاطرات حربیه سنده افاده ایتمش ایدی . شبهه یوقدرکه مشارالیهک سیکیر
تعبیرندن مقصدی تشریحی معناسنه اولیوب سجیه معناسنده در . تاریخ جهانک شیمدی یه
قدر قید ایتدیکی معظم ایمراطورانی انکلیزلر ذکالریله دکل بلدکه سجیه قوتلریله بالتأسیس
اداره ایله مکده درلر . انقراضک معنای علمیه سی سستی سجیه ، ترقینک معنای علمیه سی ده
تصلب سجیه در .

جزیره العربك مکه سندن ظهور ایدن نور اسلامیت وسائل مافوق الطبیعه دن قطعاً نظر
سسالکترینک سجیه سی قوتیلرله پک آز برزمانده الذکی افراددن متشکل اولان شرقی روما
وایران ایمراطورلرینی زیروزیر ایتشدر .

ایران اردو سندن سعد بن ابی وقاص حضرت تارینک نزدینہ کان ایران مرخص عسکرین
او وقتکی مجاہدین اسلامک تشکیلات و تجهیزات حربیہ لرینی کورہ رک ، مظفر اولاد قلیہ
حیرت ایتشدی . حالبوکہ : بو کونکی علوم مثبتہ بو حادثہ بی بسیط بر حملہ ایله حل ایتمکده در
سعد بن ابی وقاص و آرقاداشلری صاحب سجیه ، خصملری ایسه سجیه قوتندن محرو
و بناء علیہ مغلوب ایدیلر . بتون ملاحظات سابقہ می ایضاح و اثبات صد دندہ حضرت عمرا
قدسہ کیردیکی زمان احبار یهوددن برینک جماعت بنی اسرائیلہ ویردیکی تعلیمات کافی
دلیل عد اولنور ظن ایدہرم . دیمش ایدی کہ : بوامت فاتحہ بی ممکن اولدیغی قدر هر
واسطہ ایله اولورسہ اولسون سفاهتہ تشویق ایدک . عکسی تقدیرده بو صا غلام سجیه فاتحہ
زوال بولمده بزم ایچون اسارتدن قورتولمہ نک امکانی یوقدر . حقیقتاً تاریخ بر تکرردن
عبارت ایمش . مسلمانلر ام سالفہ و مغلوبہ نک فریقہ اغفالانی اولارق کندی اسباب مغلوبیت
و انقراض لرینی نتیجہ سفاهتلی اولہرق کندیلری حاضر لادیلر .

حضرت عمر متعدد خطبہ لرندہ مسلمانلرہ خطاباً غیردن دولایی سزدن اندیشه ایتیم .
یا لکنز نفسکزدن قورقارم مألندہ « اہل المؤمنون انی لا اخاف علیکم من غیرکم وانما اخاف
علیکم من انفسکم » محافظہ سجیه نک ، سبب بقا و دوام اولدیغی افادہ و انبا ایلر ایدی .

حضرت محمد علیہ الصلاۃ والسلام . مستقبلہ امتک اسباب انقراض نک تقلید و سجیه
ضعفندہ اولدیغی احادیث متعدد وسیلہ خبر ویز مشدر . تقلید دیمک مقلدک کندی سجیه سنی
بالترک مقلد الیہک سجیه سیلہ تسبی ایتسی دیمکدر کہ مثالی مع الأسف شیمدیکی ہیئت
اجتماعیہ مزدر . مملکتی تشکیل ایدن افراددن بر چوغی ابا واجدادندن موروث خصائل
و سجایا سنی ترک ایله غریبلاشمقده در . سجیه قابل مبادیہ و معارضہ اولمیدیغندن بالطبع غریبی
سجیه ایله متسبی اولہماز و اساساً کندی سجیه شرقیہ سنی دہ ترک ایله دیکندن ییچارہ مقلد ،
بتون بتون سجیه سز قالمقده در . مملکتتمزک رؤسای متفکر بنی بو علت ساریہ نک مستعجلیت
تداویسنہ دعوت ایدہرک بو خصوصہ کی احایث شریفہ دن بردانہ سنی انظار قارئندہ وضع
ایدیورم .

صحیح بخارینک الفتن عنوانی آئندہ کی مجموعہ احادیثندہ مذکور اولان حدیث شریف
عیناً درج اولنور .

ستبعن سنن من قبلکم شہر آبشہر و زراعاً بزرعاً حتی لو دخلوا الی حجر ضرب لدخلتموہ .

الحديث. پیغمبر افند من بویوریورلر که سزام سالفه نك خط و حرکتلری صیقی بر صورتده تقلید ایدیه جکسکز. کیفیت تقلیدك فوق العاده لکنه اشاره لفظ شریفده تمثیلده وارد. تمثیلاً بویوریورلر که سزك تقلیدکنز حرفی حرفه و اوچوسی ارچوسنه اوله جق، برقاریش بیله طریق مقلد بهدن آیرلیه جکسکز. حق مقلد الیهار کرتنکه دلکنه کیرسه لر بیله، سز دخی لزوم سزانی پك بدیهی اولان عینی فعلی ایفاده تردد ایتیه جکسکز تماماً اجتماعی اولان بو حدیث او قونورو بر اجتماعی کوزیله شیمدیکی محیط ملیمزه تطبیق ایدیه جك اولورسه نه قدر لزوم سز وفایده سز تقلیدلر وقوع بولدی و بو تقلیدلر او غورنده کندی سجایای ملیه مزدن نه قدر فدا کارلقلرده بولوندوغمز تحقق ایدر.

موضوع بحث اولان حدیث شریف ابوهریره طریقله مروی اولان نصده «ولوان احدهم جامع امرأته فی الطريق لفلتموه» قیدی موجوددر که تقلیدك درجه فوق العاده سنی کال بلاغته کوستر.

سلطان انیا؛ حدیثك بو فقره سیله بوتون ارباب عقول نزدنده مستهجن و مستکرم اولان مناسبات جنسیه نك اظهارنده بیله مسلمانلرک مقلد اوله جغنی خبر ویریور. فی الحقیقه محیط ملیمزده کی او یغونسز تقلیدلرک اشکال و عوارضی تدقیق ایدیلیرسه حدیثك درجه صحی میدان چیقار. بو کون اوروپا نسوانی سوقاقلرده چیریل چیلای طولاشسه لر بو حرکتك محسنات مدنیه سندن بالبحث همان تقلیدینه قوشاجق بر جوق ملتداشلیمز وارد.

وارد اولق احتماله بناء بر سوال مقدره شوراجقده اعطای جوابه مبادرت ایدیه حکم. اوروپالیر طریق مدنیته متکامل اولدقلرندن بینه عقلیه لری بالطبع دها فضله فعال اولقله بونلرک تقلیدندن نه ضرر تحدث ایدیه بیلیر؟

شاگرد، استادی تقلید ایه مز می. مدنیت اساساً بر تقلید و تقلد نتیجه سی دکلیدر؟ وارد اولان بوسؤالک جوابی شودر که: علوم و فنونده و قوعبولان معنوی مبادله بر تقلید و تقلد مسئله سی اولیوب بر تعلیم و تعلم مسئله سیدر هر کس بیلمدیکی عالمندن او کر نك بر امر دینی و بر وجیه عقلیه در.

تقلید و تقلد حادثه سی قومك علامت فارقه سی اولان سجایایه وارددر. فلان قوم فلان قومی تقلید ابتدی، دیمك سجایا و عنعنات ملیه سی ترك ایله مقلد الیه اولان قومك سجایایسه متسجی اولدی دیمکدر. فقط بر قوم شعبات علومدن هر هانکی بر شعبه ده موجود اولان

تقصاتی دیگر بر قومدن اکال ایلیه بیلیر بو تعلیم و تعلم مسئله سنده قوم متعلمك هویت ملیه سندن هیچ بر ذره سنی بیله فدا ایتدیره من. ناپولیون زماننده بر چوق فرانسز علمای حقوقك قاهرده جامع الازهره کیده رك فقه مالکی تحصیل ایتلری فرانسزلرك صوب اولملرینی ایجاب ایتدیکی کبی بنیه ملیه سی صاغلام اولان بر چوق مسلمان کنجلیرینك دخی اوروپاده اکال تحصیل ایتلری غربلاشمالرینی انتاج اتمه مشدر .

حضرت عمر دن روایت ایدلدیکنه نظراً مشارالیه بر کون حضور نبوی یه یه کلمش و بی اسرائیل علماسنك موجب انتباه کوزل فقره لرله اجرای وعظ و نصیحت ایتدکلرینی واشبو فقرات اسرائیلیه بی استتساخ ایدلرک مسلمانلرك انتباهی نامه جامعلرده ایرادینك جائز اولوب اولیه جفنی لدی الاستفسار حضرت محمد علیه السلام جوابنده (سز اونلرك یعنی یهودیلرك دوشدیکی شك و شبهه یه می دوشمك ایستیورسكز. اکر برادر م موسی صاغ اولمش اولسه ایدی بئم شریعتله حامل اوله جقدی) اخطاریله دیانت مسائله تهلیده شایان حذر اولدیغنه اشارت بویور مشدر .

« کتم خیر امت » آیتله بوتون بشریتك معلم فضیلتی اولسی لازمکن مسلمانلر خودکامی ، حرص ، آرزوی تحکم و تمجید ، پرستش شهوت کبی امراض مختلفه روحیه دن انسانلری تلخیص ایتمک و بوصورته جهانه عام و شامل بر مدنیت فاضله بی قرآندن استخراج ایله تعمیم ونشر ایتمک وظیفه سیله مکلف ایکن معنأ بر دی ایتدیکنه حکماسنك بیله قائل اولدینی اوروپالیلری تقلید ایتمک یعنی انفسی و آفاقی حرکات و سکناتی اونلره بکرتمک عزت نفس ملی و دینمه آغیر کلمیدر .

یوقاریدنبری علمدن و شریعتدن استخراج ایتدیکم سجیه نك محافظه سی خصوصتی بقای حیاتمز ایچون اك اهمیتلی وسائلدن عد ایدلرک ملاحظات سابقه مه بوتون ملتداشلیمك نظر دقتلرینی جلب ایله ختم کلام ایلرم .

اورفلی : محمود

